herpy

STÅLORMER

Fringed Arboreal Alligator Lizard

Abronia fimbriata

Abronia fimbriata er en brun, trelevende slangeøgle med tornlignende skjell over øret fra tåkeskogene i Guatemalas nordøstlige høyland. Den blir omtrent 25-35 cm, føder levende unger og spiser insekter. Den krever et høyt, luftig terrarium med mose og bromelier og kjølige temperaturer. Arten er truet, og pasningen er bare sparsomt beskrevet.

Familie: Anguidae Tidligere navn: *Barissia fimbriata; Gerrhonotus fimbriatus*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**25-35 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Fjellskog**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**50 × 50 × 75 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-27 °C**
Varmeplass	**26-30 °C**
Temperatur, natt	**10-18 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vann	**Ingen vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter og mark/snegler**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kjønnsmoden	**24-36 mnd.**
Kullstørrelse	**4 unger**
Kull per år	**1**
Drektighet	**180-240 dager**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste I**
EU-vedlegg	**Vedlegg A**
IUCN	**Sterkt truet (EN)**

Om arten

Abronia fimbriata er en relativt slank og langstrakt slangeøgle med trekantet hode, kjølede skjell og en lang gripehale. Den er en av slektens mest karakteristiske arter, med tornlignende skjell over øret hos halvvoksne og voksne dyr. Voksne dyr er brune med fin, svart marmorering, mest på ryggen. Ungene har et bredt, lysebrunt bånd nedover ryggen, og halvvoksne dyr har brune, vinkelformede tverrbånd. Artsnavnet er latin og betyr «frynset».

Kropp og hode måler høyst omtrent 13 cm, og hunnene måler typisk omtrent 10 cm. Halen er lengre enn kroppen, så dyret blir omtrent 25-35 cm til sammen. Totallengden er et anslag ut fra kroppslengden. Nyfødte unger måler omtrent 3 cm fra snute til kloakk. Vekten er ikke dokumentert.

Dyrene ble først beskrevet av Marie Firmin Bocourt under navnet *Gerrhonotus auritus*, men det navnet var allerede brukt om en annen art, så Edward Drinker Cope ga arten det nye navnet *Barissia fimbriata* i 1885. I dag regnes den til slekten *Abronia*. I Sierra de Xucaneb og den vestlige delen av Sierra de las Minas lever den side om side med *Abronia gaiophantasma* i et belte på omtrent 50 km, så dyrenes opprinnelse og artsbestemmelse bør dokumenteres.

Arten er treg og forsiktig, men kan raskt la seg falle ned fra greinene og flykte hvis den blir skremt. Den blir ikke tam i samme grad som mange andre øgler og egner seg best som et dyr man ser på. Levealderen i fangenskap er ikke dokumentert; 10-20 år er et anslag.

Utbredelse og leveområde

Abronia fimbriata finnes bare i høylandet i det nordøstlige Guatemala. Den er med sikkerhet kjent fra tåkeskogene i den vestlige delen av Sierra de las Minas i Baja Verapaz i 1.500-2.100 m høyde og fra Sierra de Xucaneb i Alta Verapaz i 1.400-2.000 m høyde. Typelokaliteten er avgrenset til traktene rundt Cáquipec i Alta Verapaz.

Utbredelsen er svært liten og oppstykket, fordi tåkeskogen bare finnes i bestemte høyder.

> **Naturlig utbredelse:** Guatemala.

LEVEOMRÅDE

Abronia fimbriata er et dagaktivt trelevende dyr i tåkeskog i 1.400-2.100 m høyde. Trærne i tåkeskogen er tett dekket av mose, bregner, orkideer og bromelier, som i slekten er viktige skjulesteder, vannkilder og jaktområder. Av og til finnes slektens dyr på bakken, i råtnende ved eller i store moseputer.

Klimaet er kjølig og fuktig med tåke og mye nedbør, og forskjellen mellom dag og natt er stor. Slektens dyr soler seg om morgenen og tidlig på formiddagen. I kalde perioder søker de skjul i hule trær, og i varme perioder trekker de inn i skygge under tykk mose.

Arten er vurdert som truet (EN) av IUCN. Den forsvinner eller blir svært fåtallig der den urørte skogen endres av mennesker, og tåkeskogen ryddes til landbruk og trekull.

Stell

TERRARIET

Pasningen av *Abronia fimbriata* er bare sparsomt beskrevet, og tallene her er lånt fra den nært beslektede *Abronia graminea*, som er den best kjente arten i slekten. Et par skal ha et terrarium på minst 50 × 50 × 75 cm (lengde × bredde × høyde). Høyden er viktigere enn gulvarealet, men større er bedre, og 60 × 60 × 90 cm gir tydelig bedre plass. Terrariet må være svært godt ventilert: helt eller delvis nett, slik at luften skiftes, uten at luftfuktigheten forsvinner helt. Stillestående, fuktig luft gir mugg og luftveisproblemer.

Bunnen dekkes med 5-10 cm langfibret sphagnum. Det holder på fuktigheten og gir et kjølig sted, men må være fuktig noen steder og tørt andre steder, for eksempel under solplassen. La av og til hele bunnen tørke ut før den fuktes igjen, slik at luftfuktigheten varierer, slik den gjør i naturen. Innred terrariet tett med greiner i flere tykkelser og levende planter, særlig bromelier og orkideer, og gjerne korkrør fylt med mose som skjul. Plantene gir også fukt, skjul og drikkevann i bladene.

Hold hannene hver for seg. Et par kan holdes sammen hvis det er mange skjulesteder og god plass. Unger kan holdes i små grupper på to eller tre, men må følges tett, og kan de ikke unngå hverandre, må de skilles. Små hull i hjørnene av et nettingterrarium, hvor fôrdyr kan slippe ut, tettes med silikon.

Les mer: Varme og temperatur Les mer: Fôrdyr: hold og avl

TEMPERATUR

Abronia fimbriata tåler ikke varme. Dagtemperaturen skal ligge på 20-27 °C, og solplassen under en svak spot kan være 26-30 °C. Dyret er mest aktivt ved 24-27 °C. Over 32 °C er farlig, og et lukket terrarium i sollys uten skygge kan drepe dyret på kort tid. Om natten kan temperaturen gjerne falle til 10-18 °C, men aldri under 7 °C. Et tydelig fall om natten og en kjølig vinter er viktigst hvis dyrene skal yngle; dyr som ikke skal yngle, klarer seg godt ved romtemperatur med en varm og en kjølig ende.

Unger er mer følsomme enn voksne. Over 29 °C er farlig for dem, så solplassen må være svakere, og de må ha kjøligere områder. Skyggeplater av korkbark eller bredbladede planter gir skygge, og fuktig mose på bunnen gir kjølige steder. Mål med digitale termometre både høyt og lavt i terrariet.

En kjølig vinter med litt mindre fôring og kortere dager passer for arten. Dyret blir tregere og spiser mindre når det er kaldt.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Den relative luftfuktigheten skal ligge på 60-80 %, med de høyeste verdiene om natten og etter sprøyting. Sprøyt planter, vegger og dyrene lett nesten hver dag, gjerne med en trykksprøyte eller et tåkeanlegg som gir en fin tåke. To til tre ganger i uken gir et dryppanlegg eller en dryppende kopp omtrent 2,5 dl vann over en plante, slik at vannet renner nedover bladene. Arten drikker vanndråper fra blader og bruker sjelden en vannskål.

Vannet må være klorfritt: bruk springvann som har stått åpent i et døgn, eller filtrert vann. Fuktigheten må ikke bli konstant: arten er ikke et våtmarksdyr, og en bunn som alltid er vannmettet, gir mugg og sykdom. Korte, våte perioder på fire til fem dager avløses av tørre dager. Dehydrering er en hyppig dødsårsak, og et dyr med innsunkne øyne eller rynket hud må straks få fukt og drikkevann.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og trenger UVB. Det beste er naturlig, ufiltrert sollys, for eksempel i et nettingbur utendørs i tørt vær om sommeren med skygge og kjølig underlag, slik at dyret kan flytte seg. Innendørs brukes et T5-rør med UVB og en svak varmekilde. Arten hører omtrent til Ferguson-sone 2, med en UV-indeks på 0,7-3 i den lyseste delen og skygge andre steder. Plasser lyset slik at dyret selv kan velge hvor mye det vil ha.

Lyset slås på om morgenen og av om kvelden, og daglengden følger gjerne årstiden. Varmen slås av om natten.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Abronia fimbriata lever av insekter og andre smådyr. Gi sirisser, gresshopper, melorm, kakerlakker, snegler, edderkopper og bløte larver, for eksempel grønne sommerfuglarver og fluelarver med høyt kalkinnhold. Insekter med mye planteinnhold, som gresshopper og larver, er særlig gode. Fôrdyrene fôres med grønt og grønnsaker i et døgn før bruk. Unngå fôrinsekter som er oppdrettet på svært proteinrikt fôr, for kosten skal være relativt fattig på protein.

Dryss fôret med kalk uten D3 ved de fleste måltider og med et multivitamin av og til. Bruker du UVB eller sollys, skal D3 ikke tilsettes. Unger får kalk ved hvert måltid de første månedene. Hunner som er drektige, trenger ekstra kalk.

Fôr voksne dyr 2-3 ganger i uken og unger oftere, og ta bort det som ikke er spist. Mange spiser lettest fra en pinsett. Hannene spiser mindre om sommeren før paringen, og alle dyr spiser mindre om vinteren.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten er stille og sky. Dyret bruker det meste av dagen på å sitte stille på en gren eller i en bromelie og soler seg i korte perioder. Det er ikke et dyr som skal håndteres. Noen blir rolige med tiden, men andre biter, og et bitt kan gjøre vondt og bløe. Hold håndtering på et minimum, og la det bare skje når det er nødvendig.

Hannene er territorielle og kan kjempe alvorlig, så de må holdes hver for seg. Hunner kan også slåss, men sjeldnere. Halen kan kastes hvis dyret blir grepet, og den vokser bare delvis ut igjen. Vask hendene etter all kontakt med dyr og terrarium, for krypdyr kan bære salmonella.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene har hos slekten et litt større hode og veier litt mer enn hunnene. Kjønnet er vanskelig å se hos unger, og en veterinær med erfaring med krypdyr kan hjelpe. Kjønnsmodenheten er ikke dokumentert for *Abronia fimbriata*; *Abronia graminea* blir kjønnsmoden i 2-3-årsalderen, når den er fullvoksen. Sett først en hunn i avl når hun er i god kondisjon.

PARRING

Paringen er ikke beskrevet for selve arten. Hos *Abronia graminea* skjer den fra juli til desember, oftest om høsten. Hannen griper hunnen i nakken, og paret kan sitte sammen i opptil et døgn. Sett hannen til hunnen, hold øye, og skill dem ved tegn på skader. Kjøligere netter og litt mer fukt om høsten tilsvarer årstiden i naturen.

EGGLEGGING OG KULL

Arten føder levende unger og legger ikke egg. Drektigheten varer 6-8 måneder; tallet er lånt fra slekten. Hunnen går tydelig opp i vekt og får kalkflekker på sidene av kjeven i den siste delen av drektigheten, og hun må ha rikelig med fôr og kalk. Hos slekten fødes ungene oftest fra mars til juni, og hunnen får høyst ett kull i året. Kullstørrelsen bygger på ett enkelt kjent kull på 4 unger.

INKUBASJON

Det er ingen egg å ruge ut; drektigheten varer 6-8 måneder. Hold hunnen rolig i et kjølig, fuktig og ventilert terrarium med skjul. Hunnen spiser ikke ungene sine, men andre voksne dyr kan gjøre det, så flytt ungene eller de andre dyrene hvis flere deler terrariet.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene har et bredt, lysebrunt ryggbånd og måler omtrent 3 cm fra snute til kloakk. De har de samme kravene som de voksne, men er langt mer utsatt for varme: over 29 °C kan drepe dem. Hold dem i terrarier som de voksnes, gjerne i små grupper på to eller tre, slik at de kan unngå hverandre. Hold øye med at hver unge spiser.

Tilby små sirisser, bananfluer, små gresshopper og fluelarver de første tre til fire månedene. Dryss med kalk hver gang, og gi så mye naturlig lys som mulig. Fôr daglig, men gi ikke flere dyr enn ungene rekker å spise.

Helse og vanlige feil

Arten er robust når temperatur, luftfuktighet og ventilasjon stemmer, og de fleste problemer skyldes feil i oppsettet. De typiske problemene er:

- Overoppheting, særlig hos unger. Kommer varmen over 29-32 °C uten skygge, kan dyret dø raskt.
- Uttørking ved for tørr luft og for lite sprøyting. Tegnene er innsunkne øyne, rynket hud og sløvhet.
- Mugg, hudsopp og luftveisinfeksjon ved stillestående, fuktig luft og for lite ventilasjon.
- Benskjørhet ved for lite UVB og kalk, særlig hos unger og drektige hunner.
- Parasitter og midd. Nye dyr bør ha minst tre måneders karantene, og avføring bør undersøkes.
- Bitt- og klosår etter slåsskamper mellom dyr som holdes sammen.

Et sunt dyr har klare øyne, en fyldig hale, ren hud og rolig pust med lukket munn. Spiser dyret ikke, går ned i vekt eller puster med åpen munn, må det til en veterinær med erfaring med krypdyr. Vei dyret jevnlig.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.